

L'enorme
obra
d'un gran
escriptor

Josep Pla: el viatge acabat

Amb el volum 44 ha acabat l'edició de l'Obra Completa de Josep Pla. Com a apèndix n'hi ha el 45, *Imatge Josep Pla*, a cura de l'editor de tot el conjunt, Josep Vergés. Vindrà després un índex temàtic de tot aquest metre i mig de volums arrencats, que formen una aventura sense precedents en la nostra literatura.

F. PÉREZ I MORAGÓN

Aquests llibres tan elegants, producte d'una existència dilatada i viscuda fins a l'extenuació, deixen el lector descontent. Voldríem més Pla, encara. Quan l'escriptor va morir al seu mas de Llofriu (Palafrugell), el 23 d'abril de 1981, Joan Fuster va publicar un article a *Serra d'Or* clamant pel rescat dels papers inèdits. Era un símptoma. Fins i tot Fuster, amic de Pla, prologuista d'*El quadern gris* (1966), que encetà la sèrie d'aquesta Obra Completa, exigia més Pla: anotacions, cartes, el que fos.

I tenia raó. La demanda de Fuster és plenament compartida per l'enorme formació de lectors que Pla constituí entorn seu, ja des d'abans del 1936.

El volum de Vergés posa més llenya al foc, si és possible, ja que inclou una part substancial de les cartes que Pla li va escriure entre el gener de 1942 i l'abril de 1976. Són cartes molt gràfiques, que probablement presenten alguns dels trets més essencials del gran escriptor empordanès. N'hi ha un ben evident: la seua pressa per cobrar els articles i els llibres. És una norma que tots els periodistes haurien de seguir. Però, a més, ad i allà apareixen indicacions d'un Pla que només quedava insinuat als escrits ja publicats. És un Pla que suggeria projectes i solu-

29.040 pàgines

Si la calculadora no ha fallat, cosa que aquestes màquines solen fer amb una relativa freqüència, els quaranta-quatre volums de l'Obra Completa de Josep Pla sumen 29.040 pàgines. La xifra és brutal. Si es tractés d'una enciclopèdia o d'altre llibre concebut d'acord amb un pla previ, la cosa no tindria importància. Les enciclopèdies han de ser llargues. Els diccionaris, també (pense ara en els d'Alcover-Moll i en el de Coromines). Però aquesta paperassa de Pla és el producte d'una dedicació exclusiva a l'observació i a l'escriptura. L'autor, periodista, s'enganxava a la realitat amb una plasticitat sorprenent. Anava seguint els fets dia a dia, minut a minut, i reflexionant després sobre ells.

Així, els temes d'aquests llibres són d'una gran varietat, per molt qui hi haja també, com era inevitable, certes reiteracions. Hi ha biografies (Cambó, Maragall, Pijoan, Pujols, Joaquim Mir); retrats de molts personatges (els cèlebres «homenots»: D'Ors, Nonell, Gaudí, Fuster, Moll, Prat de la Riba, Fabra, Bosch Gimpera, Vicens Vives, Andreu Nin, etc.); llibres de viatges i guies (Anglaterra, Rússia, Brasil, les Balears i Pitiüses, Catalunya, Andorra, Alemanya, Portugal i molts altres països). A més, novel·les, dietaris, papers sobre gastronomia, cròniques sobre la vida política a Madrid durant la Segona República, articles costumistes... 29.040 pàgines! «De seguida és dit!», hauria afirmat Pla enfront d'una xifra tan elevada.

Pla en els anys darrers

cions, que feia una certa política de bon consell. És també un Pla que deia la veritat sobre determinats personatges —una veritat dura—, malgrat que n'acabava de publicar, potser a contracor, un paper elogiós.

No resulta difícil entendre que un epistolari Pla, fins i tot sense les respostes, formaria un dipòsit interessant de notícies i de matisos sense els quals no hauríem de passar.

I el mateix es pot dir d'algunes de les pàgines contingudes en el volum últim de la sèrie —*Darrers escrits*. Hi ha judicis d'una contundència molt gran. De vegades sembla com si l'escriptor, ja al final, hagués decidit tirar al recte i descobrir alguns dels seus pensaments dissimulats fins aquell moment. Hi ha opinions sobre personalitats com ara Amadeu Hurtado o Antoni Rovira i Virgili que resulten bastant més detonants que les que fins ara es podia trobar en altres papers de Pla.

En fi, es tractaria de rescatar tot el que es puga, especialment les cartes. I publicar-ho. Després vindran les biografies i els estudis, dels quals estem pràcticament mancats. Vindran les memòries dels qui van conèixer i tractar l'escriptor de Palafrugell. Hauria de venir la reedició d'una obra com la *Historia de la Segunda República Española* (1940-41) i potser d'altres escrits, editats i no arribats a l'Obra Completa. Vindrà el que siga, però sempre serà poc. Necessitem més Pla. Si es tractés d'un autor que hagués mostrat una qualsevol voluntat de fabricar-se una figura, d'amagar trets poc amables, potser els lectors estariem obligats, per simple educació, a respec-

tar-ne la voluntat. No sembla que Pla tingués aquestes pretensions ni cal, per tant, buscar l'hagiografia. Cal anar a fons. Com a fenomen literari i humà d'aquest segle, no en tenim molts de tan apassionants. Cal anar a fons.

Això no vol dir, és clar, que trobarem un Pla distint. Que siga més complet, ja serà prou i massa.

(Fotografies de diversos autors, d'*l'imatge Josep Pla*, d'Editorial Destino)

Els quatre germans Pla: Josep, Pere, Maria i Rosa

Pla amb Sebastià Puig («l'Hermós»), personatge real d'alguna de les seues obres

Vida de Pla: 17 ratlles

Josep Pla i Casadevall va nèixer a Palafrugell el 1897 i va morir a Llofriu (el mateix municipi) el 1981. Fill d'una família de petits propietaris rurals, estudià Dret a Barcelona. Després d'algunes temptatives en revistes comarcals, des del 1918 es dedicà al periodisme professional. Treballà a *Las Noticias*, *La Publicidad* (després *La Publicitat*) i, com a corresponent, a *La Veu de Catalunya*. Després de la guerra d'Espanya, que va passar a Itàlia i a l'Espanya franquista, col·laborà setmanalment a la revista *Destino*. Entre 1919 i 1939 va viure quasi sempre fora de Catalunya. Acabada la guerra, s'instal·là a l'Em. poidà, en un mas de la seua família i només feu viatges que podríem anomenar «de treball».

Creador d'una prosa molt creativa i molt personal, Pla fou sempre un home que desvetlà polèmiques i reticències, que es va fer notar. La seua obra ha merescut els màxims elogis d'estudiosos (Joan Fuster, Josep M. Castellet i d'altres). Globalment és considerada com unes enormes «memòries», testimoni de tota la seua època.